

Саха өрөспүүбүлүкэтин Кэбээйи улууһун
сэлиэнньэтин 17№ -дээх муниципальной
бюджетнай оскуола иннинээби үөрэх
тэрилтэтэ «Чуораанчык»

УЛАХАН СААСТААХ ОҕОЛОРУ ЧАБЫРҤАХ, УУС-УРАН
АЙЫМНЫЫ НӨНГҮӨ ИИТИИ, ОҕО ДЬОҕУРУН
САЙЫННАРЫЫ.

ТОЛОРДО: СПИРИДОНОВА Е.В.

2022

**Спиридонова Екатерина
Васильевна**

Дуоһунас: иитээччи

Тэрилтэ:

17№ -дээх муниципальной
бюджетнай оскуола иннинээби
үөрэх тэрилтэтэ «Чуораанчык»

ИҢИННЭЭБИТЭ:

Кииритэ

Сүрүн чааһа

Чабырбах өйдөбүлэ

Чабырбах иитэр -үөрэтэр төрүттэрэ

Чабырбах нөкүө оҕо дьобурун сайыннарар
өрүттэрэ

Түмүк

Туһаннылыбыт литература

Кириитэ:

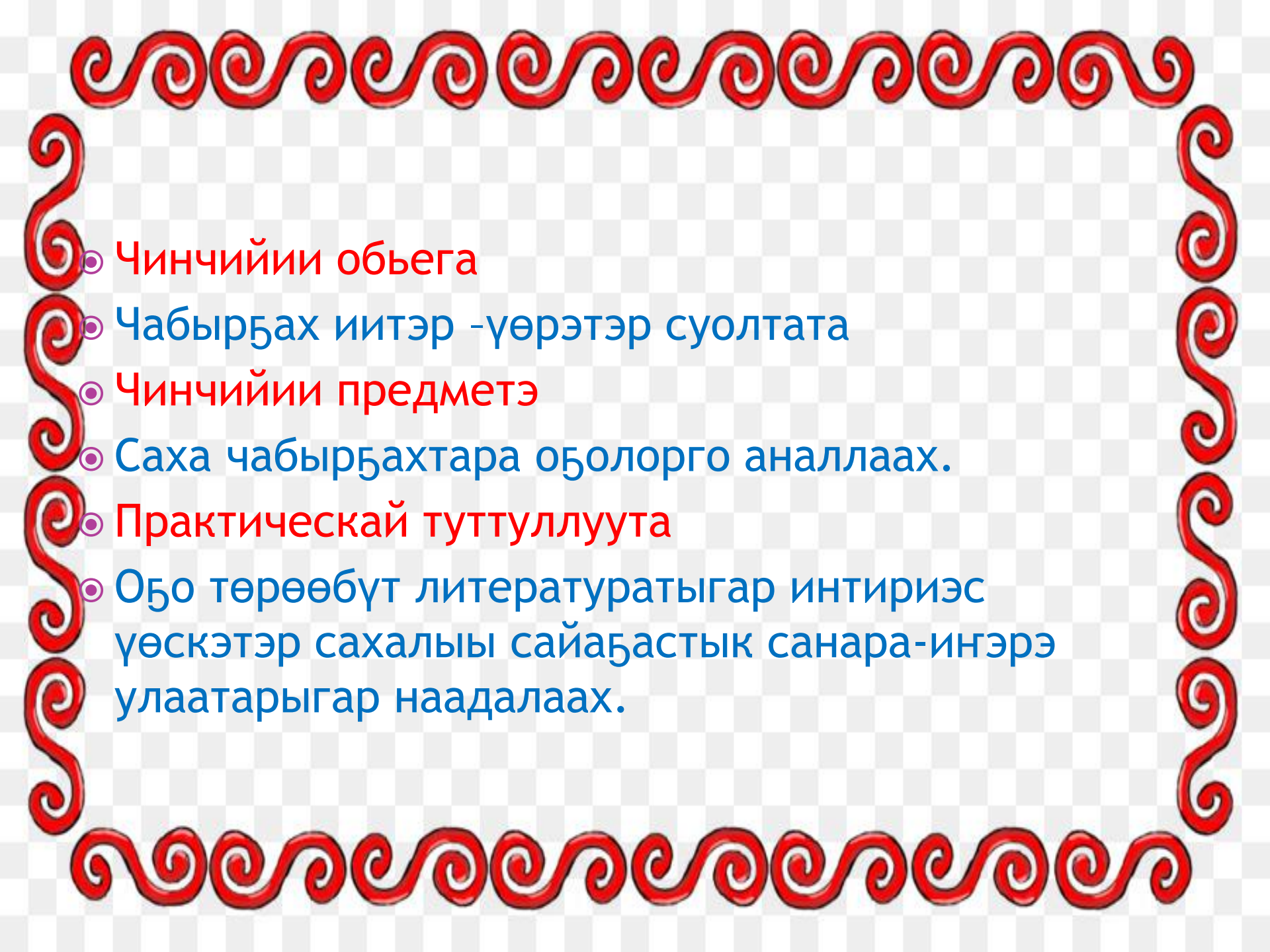
ҮЛЭ АКТУАЛЬНАҢА.

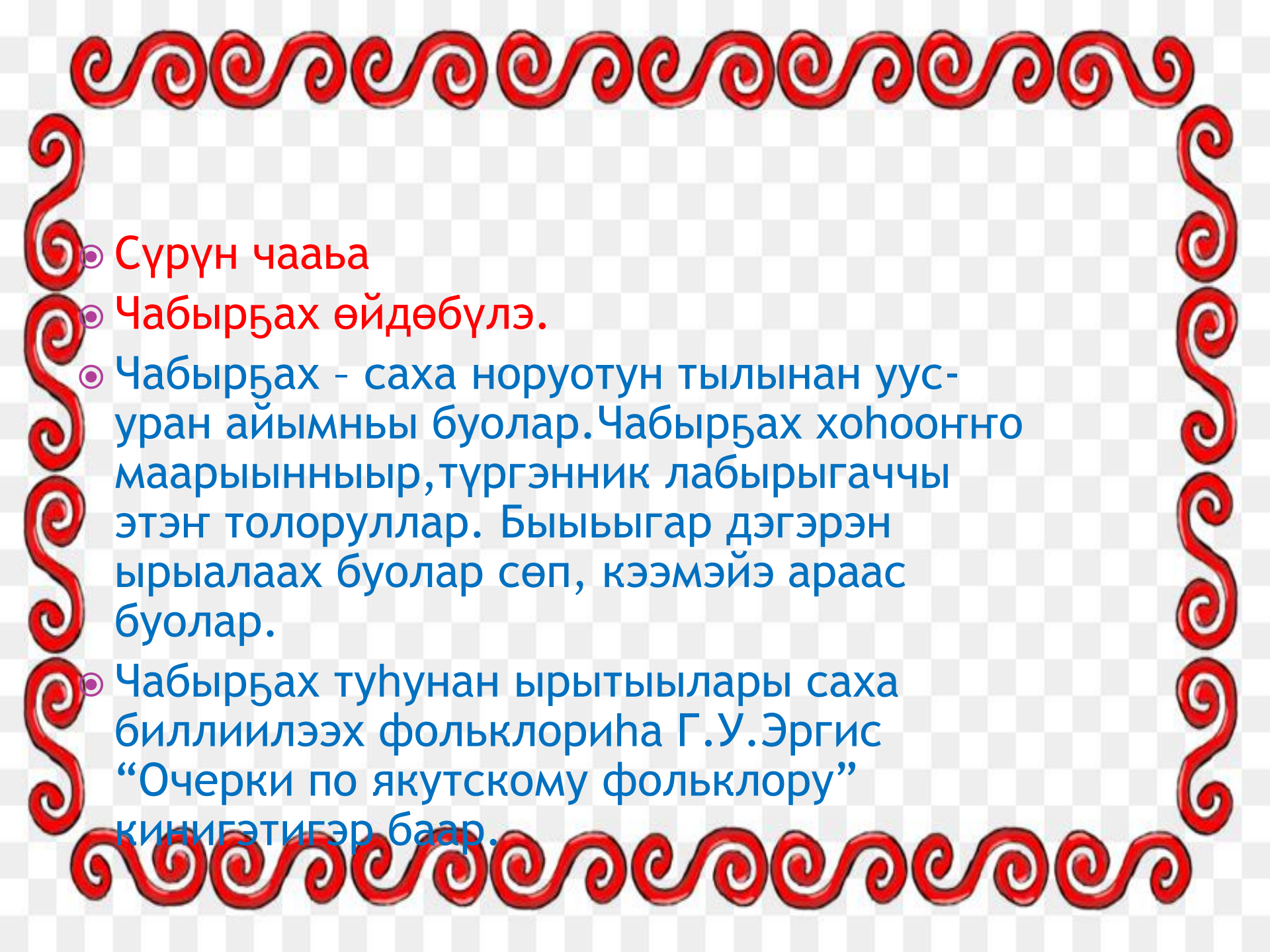
САХА ОБОТО САХАТЫНАН ДИЭН БЭРГЭН ЭТИИ
БААР. БИЛИНГИ САЙДЫЛААХ ҮЙЭБЭ
ОЛОРБУППУТ ИЫН, САХА ОБОТО КЫРА
СААҢЫТТАН НОРУОТУН, ТӨРҮТ КУЛЬТУРАТЫН,
ЭТИГЭР ИНЭРИНЭН ТӨРӨӨБҮТ НОРУОТУН ӨЙҮН
ФОЛЬКЛОРУН ҮӨРЭТЭН, ОНОН КИЭҢ ТУТТАН ХАЙА
ДА ОМУКТАРТАН ТЭҢНИК КИҢИ БУОЛАН
ИИТТИЛЛЭН ТАХСЫАХТААХ.

A decorative border made of red, stylized scrollwork or wave patterns, framing the entire page. The border is composed of repeating, symmetrical, swirling shapes that create a continuous, ornate frame.

СОРУКТАР

- Литератураны чинчийи
- Чабырбах суолтатын, уратытын үөрэтии
- Оџо дьоџура сайдарыгар чабырбах күүбун тылын быџаарыы

-
- Чинчийи объега
 - Чабырбах иитэр -үөрэтэр суолтата
 - Чинчийи предметэ
 - Саха чабырбахтара оџолорго аналлаах.
 - Практической туттуллуута
 - Оџо төрөөбүт литературатыгар интириэс үөскэтэр сахалыы сайабаастык санара-инэрэ улаатарыгар наадалаах.

-
- Сүрүн чааьа
 - Чабырбах өйдөбүлэ.
 - Чабырбах - саха норуотун тылынан уусуран айымньы буолар. Чабырбах хоһоонго маарыынныыр, түргэнник лабырыгаччы этэн толоруллар. Быыьыгар дэгэрэн ырыалаах буолар сөп, кээмэйэ араас буолар.
 - Чабырбах туһунан ырытыылары саха биллиилээх фольклорина Г.У.Эргис “Очерки по якутскому фольклору” кинигэтигэр баар.

• Георгий Устинович Эргис чабырбабы этэр.

Чабырбах - сүрүн анала, норуот олобун -
дьяһабын ханнык эмэ күлүү өттүлэрин
саралааһын, күлүү-элэк гыныы.

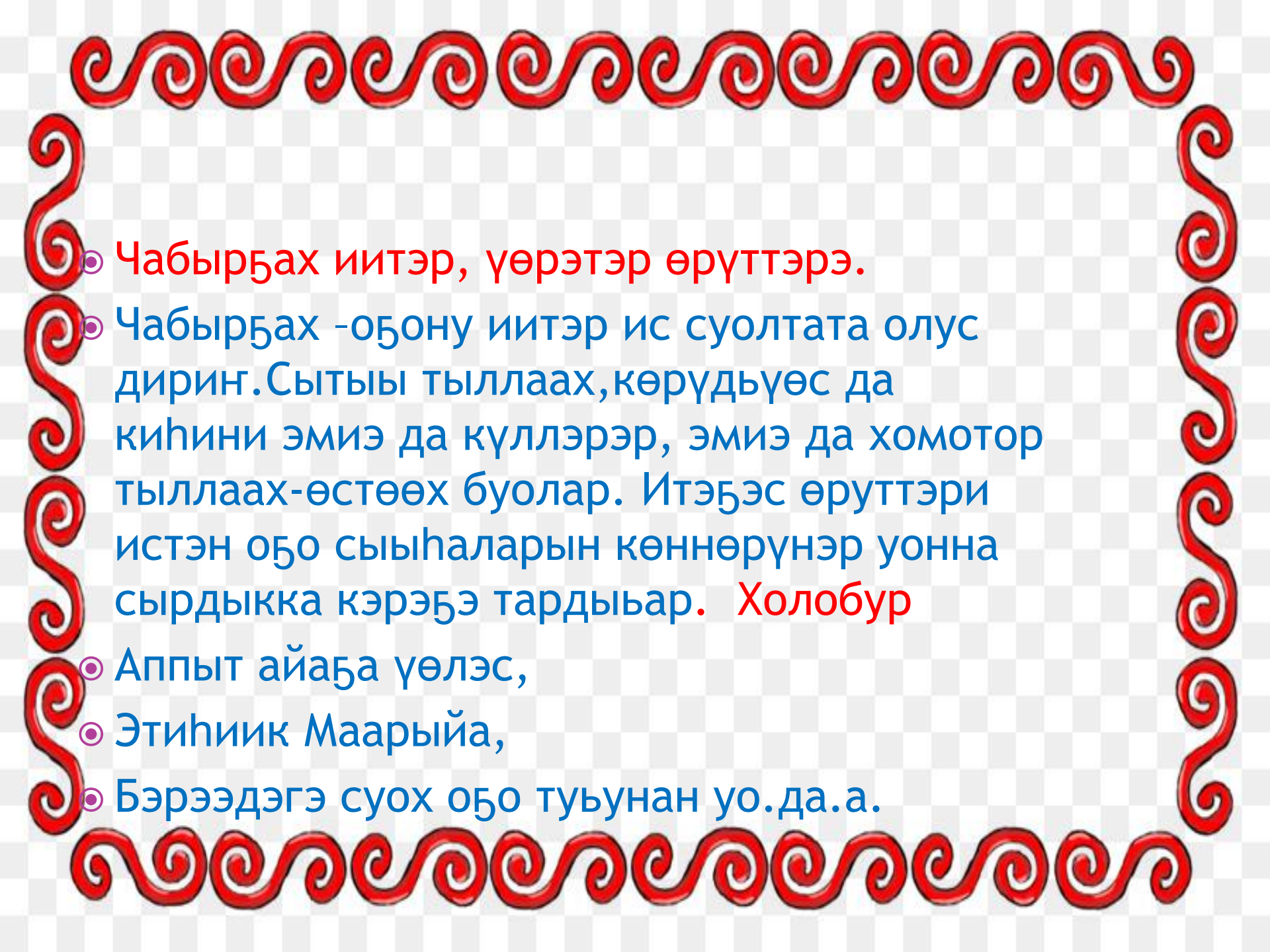
Онтон Мария Герасимова -Сэнээрэ маннык
диир

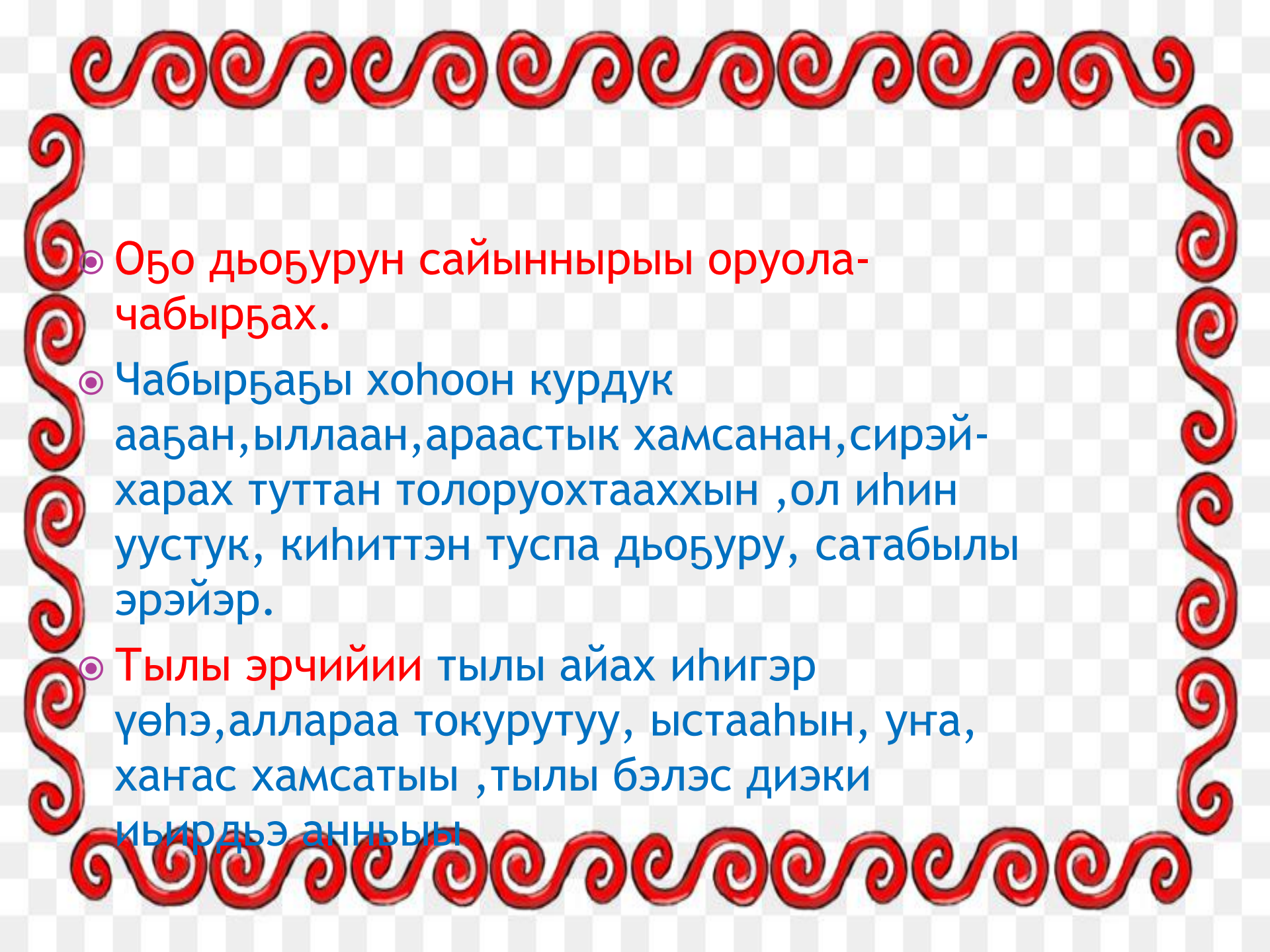
Саха мындыр буоларыгар

Саха булугас буоларыгар

Саха тыла сайдарыгар, саха тыына уһууругар

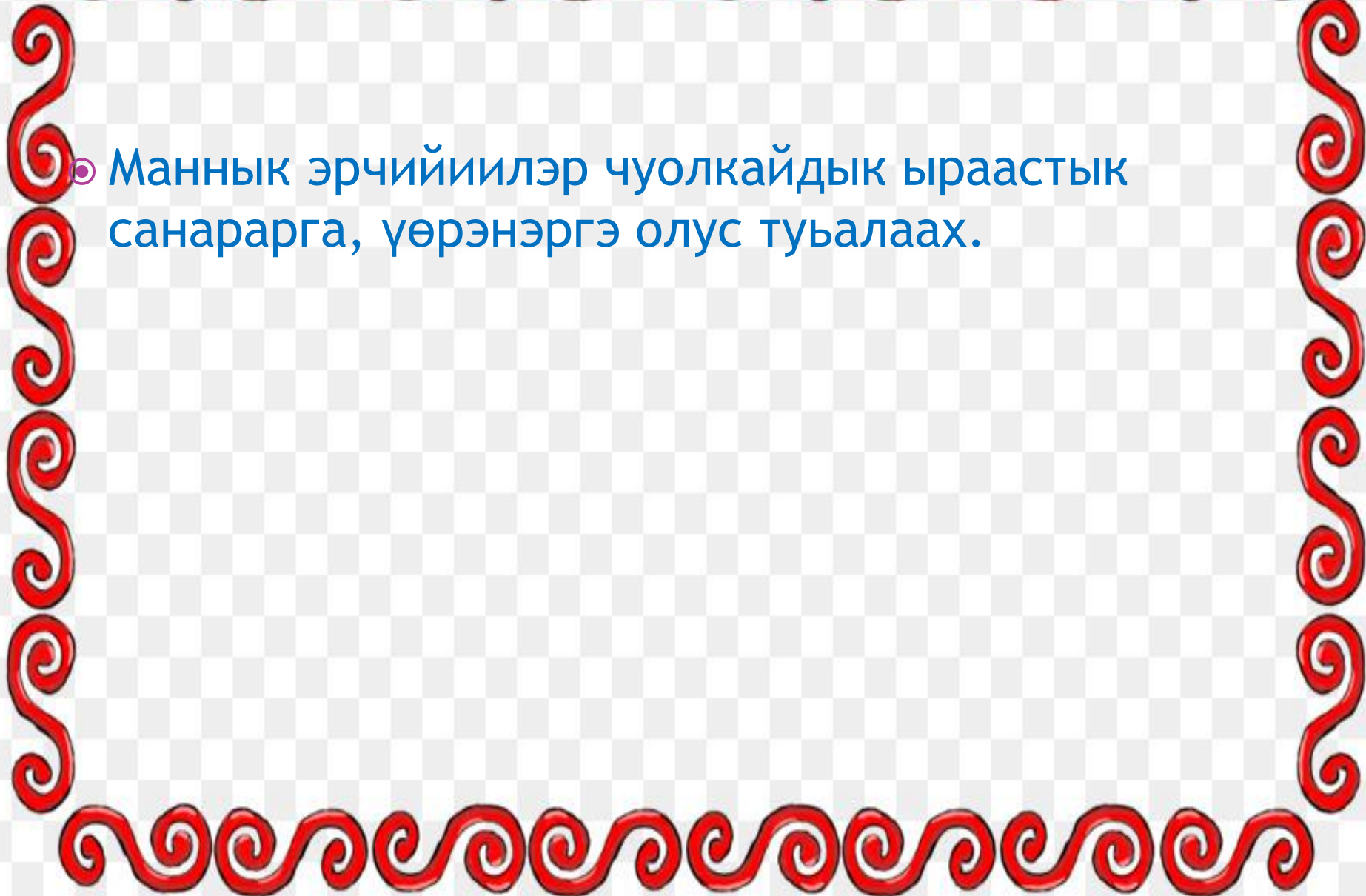
Чабырбах туһалыа.

-
- ◉ Чабырбах иитэр, үөрэтэр өрүттэрэ.
 - ◉ Чабырбах -оџону иитэр ис суолтата олус диринг.Сытыы тыллаах,көрүдьүөс да киһини эмиэ да күллэрэр, эмиэ да хомотор тыллаах-өстөөх буолар. Итэџэс өрүттэри истэн оџо сыһаларын көннөрүнэр уонна сырдыкка кэрэџэ тардыьар. **Холобур**
 - ◉ Аппыт айаџа үөлэс,
 - ◉ Этиһиик Маарыйа,
 - ◉ Бэрээдэгэ суох оџо туьунан уо.да.а.

-
- Оџо дьџурун сайыннырыы оруола-чабырџах.
 - Чабырџаџы хоһоон курдук ааџан, ыллаан, араастык хамсанан, сирэй-харах туттан толоруохтааххын , ол иһин уустук, киһиттэн туспа дьџуру, сатабылы эрэйэр.
 - Тылы эрчийии тылы аях иһигэр үөһэ, аллараа токурутуу, ыстааһын, уна, ханас хамсатыы , тылы бэлэс диэки иьирдьэ анньыы

• Маннык эрчийиилэр чуолкайдык ыраастык санарарга, үөрэнэргэ олус тубалаах.

ИИТЭР-ҮӨРЭТЭР ҮЛЭ БЫЛААНА

Бйдар	Үлэ корунэ	Ис хобооно
Алтынны	Бэйэни билиһиннэри	Сизэр-майгы –жанр нөкүө билси.
Сэтинны	Тыл оонньуулар	- Бэһиэлэй дорѳооннор
Ахсынны	Ахсаан чабырѳабын билиһиннэри	-ахсаан чабырѳабын нөкүө ,оонньуулар таайыылар
Тохсунньу	Чабырѳах- саха норуотун тылынан саамай сытыы сатиристическай формата- диэн ойдобулу биэри.	Чабырѳахтары билиһиннэри, этэргэ уорэни, холонуу. Чабырѳабы оѳо сыанаѳа тахсан лабырѳаччы, араастаан туттан-хаптан ис хобоону толоруу.
Олунньу	Сизэр –майгы жанрын	Эрчиллии ,толоруу, хамсаны.Оруолунан толорон оонньуу.
Кулун тутар	Оѳуохай-фольклор сурун корунэ буоларын оѳолорго ойдобулу биэри, билиһиннэри.	Орто болох оѳолоругар оѳуохай хаамыытын толорорго, оѳуохай тылын утуктэн ыллыырга, оѳуокайы таѳаарарга уорэтии,холонуу.
Муус устар	Норуот ырыата.	Оѳолорго норуот ырыатын билиһиннэри- « Оѳуор ункуутэ», « Оѳо- оѳо эрдэххэ»
Бам ыйа	Оѳо ыһаѳа	Мэ тумугэ-нэҕилиэскэ тахсыы. күрэхтэргэ кыттыы.

A decorative border made of red, stylized scrollwork or wave patterns, framing the text. The border is composed of repeating, symmetrical, swirling shapes that create a continuous, ornate frame around the central content.

○ Түмүк

- Чабырбах оџо - билиитин толкуйдуур дьобурун, ситимнээх сагатын сайыннарар, бэйэ албаһын итэбэһин көннөрөргө туоратарыгар көмөлөһөр.
- Чабырбах нөнүө оџо, айар дьобура тыла-өһө сайдар.
- Чабырбабы толоро үөрэммит оџо тыла-өһө чуолкай буолар.

ТУҢАНЫЛЛЫБЫТ ЛИТЕРАТУРА

1. Моисеева Д.Е. “Норуот тылынан уус-уран айымньыта оҕону ийтигэ оруола” - Народное образование Якутии - 3/98
2. Матахова М.Н. “Алаа харах, анаар кулгаах” “Ситим” - 1992 с.
3. Скрябина А.Д. “Чабырбабы үөрэтии ньыма” - “Ситим” - 1994.

ОБОЛОР СИТИЬИИЛЭРЭ

- Региональнай НПК Тыл бараммат баай.
- Номинация Лучший образ - Алексеева Дайаана
- Номинация лучший исполнитель Чыыбычаабы чабырбах өйтөн аабыы - Черепанова Омалия

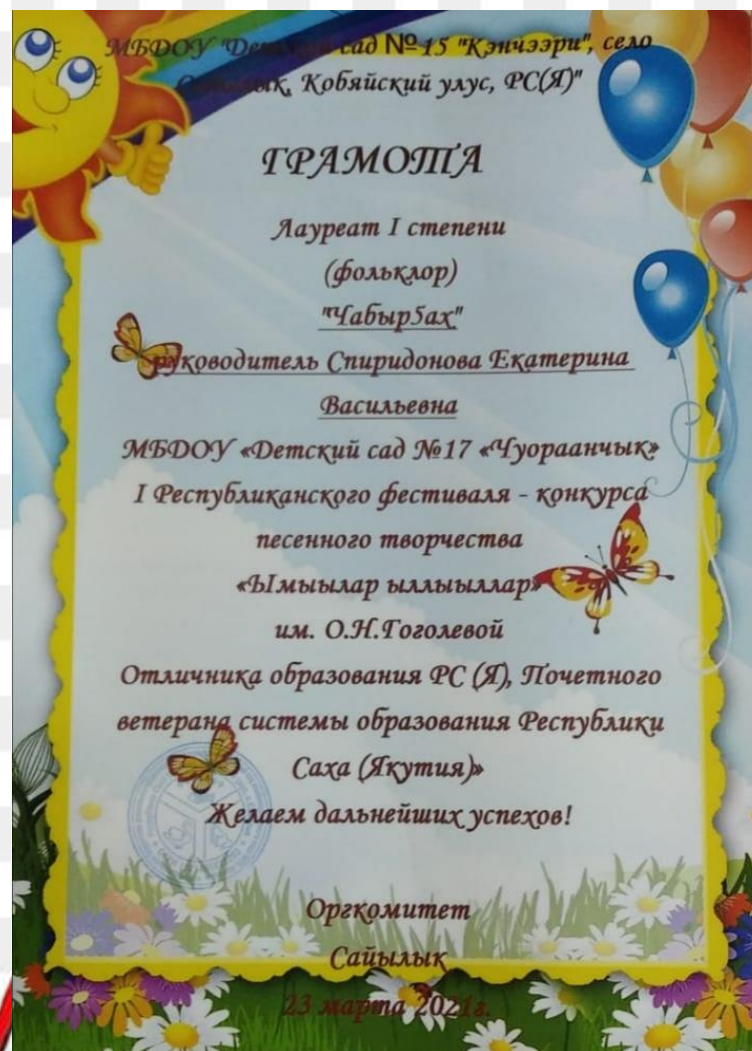
РЕСПУБЛИКАНСКОЙ КУРЭХ

- Павлов Ян
 - Чемчоев Алгыс
 - Спиридонов Руслан
- Анал аат Бастын чабырбахсыттар

РЕСПУБЛИКАНСКАЙ КҮРЭХ

- Кононова Уйгулаана
- Иванова Таяна
- Чемчоев Алгыс
- Максимова Аэлита
- Лепчикова Диана.

РЕСПУБЛИКАНСКАЙ КҮРЭХ

- Герасимова Диана
- Михайлова Таяна
- Иванова Таяна
- Лепчикова Диана
- Спиридонов Руслан

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ КУРЭХ

- Павлов Ян
- Лепчикова Диана
- Лепчиков Ньургун
- Ноговицына Анна

БОЛБОМТОБУТ ИҲИН
БАҢЫЫБАЛАРЫН